

RAPPORT 2021:14

Översyn av kriterierna för och anspråk på områden av riksintresse

Boverkets regeringsuppdrag att samordna
fem myndigheters översyn
av riksintresseanspråk

Titel: Översyn av kriterierna för och anspråk på områden av riksintresse
Rapportnummer: 2021:14
Utgivare: Boverket, september 2021
ISBN pdf: 978-91-7563-988-8
Diarienummer: 3.4.1 565/2020

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats: www.boverket.se
Alternativa format kan beställas från Boverket.
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Förord

Boverket har fått i uppdrag av regeringen att samordna Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket i deras arbete att göra en översyn av sina respektive anspråk på riksintresse. I uppdraget ingår att:

- se över och precisera kriterierna för vilka områden som ska anses vara av riksintresse enligt 3 kap. 6–8 §§ miljöbalken, och
- utvärdera om de nuvarande anspråken på områden av riksintresse enligt 3 kap. 6–8 §§ miljöbalken motsvarar de kriterier som tas fram och ta ställning till om dessa anspråk bör förändras.

Inför avrapporteringen ska Boverket samråda med övriga deltagande myndigheter.

Utöver vad som framgår av regeringsuppdraget har Boverket uppmanat de medverkande riksintressemyndigheterna att beskriva hur de avser att arbeta vidare med sina riksintresseanspråk framöver för att säkerställa att de är aktuella och relevanta.

I den delrapport som lämnades i november 2020 konstaterade Boverket att regeringsuppdraget sammantaget skulle leda till en minskning av det totala riksintresseanspråket. Däremot ansåg Boverket att det inte gick att bedöma om regeringsuppdraget framöver skulle leda till en kraftig minskning. För att säkerställa det behövdes ytterligare åtgärder vidtas.

Den bedömningen kvarstår.

Ansvarig för Boverkets arbete med regeringsuppdraget har varit enhetschef Robert Johannesson med expert Otto Ryding som projektledare. I arbetsgruppen har ingått infrastrukturplanerare Camilla Burén, utredare Kajetonas Čeginskas och jurist Lars Lennwall.

Karlskrona september 2021

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Innehållsförteckning

Sammanfattning och förslag	5
Sammanfattning	5
Förslag	10
Använda förkortningar och termer	12
1 Inledning och läsanvisningar	13
1.1 Avgränsning av uppdraget	14
1.2 Boverkets arbete med uppdraget	14
2 Riksintressen i andra uppdrag	15
2.1 Enhetlig digital hantering av riksintresseanspråken	15
2.2 ÖP-modellen	15
2.3 Uppdrag till länsstyrelserna att identifiera riksintresseanspråk som behöver aktualitetsprövas	16
2.4 Ramverk för nationell planering	16
3 Kunskapsunderlag för riksintresseanspråken – roller och ansvar	18
3.1 Roller och ansvar enligt miljöbalken och hushållningsförordningen	18
3.2 Ansvaret för kunskapsuppbyggnaden	19
3.3 Reflektioner	22
4 Myndigheternas arbete med att precisera kriterierna för riksintresseanspråken	24
4.1 Naturvårdsverket – områden för naturvård	24
4.2 Riksantikvarieämbetet – områden för kulturmiljövård	24
4.3 Naturvårdsverket – områden för friluftslivet	25
4.4 Tillväxtverket – områden för industriell produktion	25
4.5 Energimyndigheten – områden för energiproduktion och distribution	25
4.6 Trafikverket – områden för kommunikation	26
5 Utvärdering av anspråken och förväntat resultat av fortsatt arbete	27
5.1 Naturvården	27
5.2 Kulturmiljövården	28
5.3 Friluftslivet	29
5.4 Industriell produktion	30
5.5 Energiproduktion och distribution	31
5.6 Kommunikation	33
6 Myndigheternas strategi för framtida förvaltning av riksintresseanspråken	35
6.1 Naturvårdsverket	35
6.2 Riksantikvarieämbetet	36
6.3 Tillväxtverket	36
6.4 Energimyndigheten	37
6.5 Trafikverket	37

Sammanfattning och förslag

Sammanfattning

Denna rapport utgör slutredovisningen av Boverkets regeringsuppdrag att samordna och redovisa fem myndigheters arbete med att

- se över och precisera kriterierna för deras respektive riksintresseanspråk och
- utvärdera om de nuvarande anspråken motsvarar de nya kriterierna och ta ställning till om anspråken behöver ändras.

Precisering av kriterier

Av de fem myndigheterna har Trafikverket tagit fram och beslutade 2020 om reviderade kriterier för områden av riksintresse för kommunikation.

För områden av riksintresse för industriell produktion har det tidigare saknats kriterier. Tillväxtverket har därför tagit fram en sektorsbeskrivning med kriterier, som beslutades i april 2021.

Energimyndigheten har relativt nyligen bearbetat sina kriterier för områden av riksintresse för energiproduktion och distribution och bedömer att de är fortsatt aktuella.

Riksantikvarieämbetet har tagit fram ett samlat förslag till förtydligade kriterier för områden av riksintresse för kulturmiljövården. Beslut kan fattas efter remissbehandling under hösten 2021.

För områden av riksintresse för naturvården har Naturvårdsverket tagit fram ett förslag till modernisering av ett av de fem huvudkriterierna, men bedömt de övriga som fortsatt aktuella. Därutöver har Naturvårdsverket tagit fram ett förslag till metodvägledning, som i viss mån kan betraktas som en precisering av kriterierna.

Avseende områden av riksintresse för friluftslivet har Naturvårdsverket arbetat fram ett förslag där dagens tre huvudkriterier ersatts med ett samlat huvudkriterium med ett antal preciseringar. De tidigare stödkriterierna har bedömts vara fortsatt aktuella och har därför inte förändrats. Därutöver har Naturvårdsverket tagit fram ett förslag till metodvägledning, som i viss mån kan betraktas som en precisering av kriterierna.

Utvärdering av anspråk

Samtliga fem riksintressemyndigheter har konstaterat att deras riksintresseanspråk är i behov av översyn och förutom Tillväxtverket gör alla bedömningen att deras samlade riksintresseanspråk inte i alla delar kan förväntas motsvara kriterierna och att det därför sannolikt finns ett behov av att ändra enskilda anspråk.

Behovet av en översyn föranleds dock endast till vissa delar av förändrade kriterier. Det kan även föranledas av en striktare eller mera enhetlig tillämpning av befintliga kriterier, ett tydligare nationellt urval eller förändrade förutsättningar, till exempel genom att ett område förlorat sina värden.

Trafikverket har utifrån sina reviderade kriterier genomfört en översyn av samtliga riksintresseanspråk för de fyra trafikslagen. Förslag till reviderade riksintresseanspråk har tagits fram och remitterades under perioden 1 februari till 23 april 2021. Efter en genomgång av inkomna remisspunkter avser Trafikverket att bearbeta materialet för att därefter fatta beslut om uppdaterade riksintresseanspråk.

De sju riksintresseanspråken avseende industriell produktion pekades ut av någon av de bägge myndigheter som föregick Tillväxtverket. Tillväxtverket bedömer att de uppfyller kriterierna för ett utpekande, men har inlett en översyn av anspråken för att förtydliga och precisera dem. Ambitionen är att beslut ska kunna fattas under 2022.

Energimyndigheten har bedömt att två befintliga anspråken avseende eldistribution inte uppfyller kriterierna för ett utpekande och därför kan avstås. Av de 284 områdena för vindbruk anser myndigheten att för 58 områden behöver en kontroll göras av i vilken mån de uppfyller kriterierna för ett utpekande. På sikt anser Energimyndigheten att samtliga områden för vindbruk behöver ses över. I övrigt anser Energimyndigheten att de nu utpekade riksintresseanspråk uppfyller kriterierna.

Enligt Boverkets bedömning finns det ett behov av att se över samtliga områdena för vindbruk med utgångspunkt från de buffertzoner kring befintlig bebyggelse som idag ytmässigt redovisas som en del av anspråken.

Sedan 2014 har en översyn av riksintresseanspråken för kulturmiljövård skett eller pågår i 17 län, antingen avseende samtliga eller en del av riksintresseanspråken. Riksantikvarieämbetet har genomfört en textgranskning av riksintressebeskrivningarna för samtliga anspråk, och utifrån den granskningen bedömt att cirka 200 anspråk (14 procent) behöver revideras då ett av de kriterier som alltid ska vara uppfyllt inte nås. Riksantikvarieämbetet har också noterat när det finns en hög frekvens av anspråk med ett likartat innehåll. För att slutligt ta ställning till om anspråk kan avstås eller minskas till sin yta behövs det dock enligt Riksantikvarieämbetet ett djupare kunskapsunderlag. Likaså behövs det enligt Riksantikvarieämbetet fältstudier för att avgöra om vissa områden har förlorat sina ursprungliga värden och därmed kan avstås.

Oberoende av eventuella förändringar av kriterierna för områden av riksintresse för naturvården anser Naturvårdsverket att det finns ett behov av att se över riksintresseanspråken då någon samlad översyn inte har skett

sedan 1999. Med stöd av länsstyrelserna i två pilotlän (Västerbottens och Västra Götalands län) har Naturvårdsverket genomfört bedömningen av aktualiteten hos ett antal anspråk. Bedömningen inriktades främst på att utesluta områden som hade förlorat sina ursprungliga värden samt områden med stora och oprecisa avgränsningar och som därmed kunde antas innefatta buffertzoner. Undersökningarna i pilotlänen visade på ett stort behov av översyn. Naturvårdsverket lyfter också behovet av ett tydligare nationellt urval.

När det gäller områden av riksintresse för friluftslivet avslutades den senaste översynen 2019. Naturvårdsverket har därför antagit att de värden som utgör grunden för riksintresseanspråket fortfarande är giltiga. Naturvårdsverket konstaterar dock att det vid den senaste översynen inte gjordes något urval utifrån ett nationellt perspektiv. Med stöd av länsstyrelserna i två pilotlän (Västra Götalands och Västerbottens län) har Naturvårdsverket genomfört en analys av aktualiteten hos ett antal anspråk. Analysen inriktades främst på områdenas värden ur ett nationellt perspektiv samt på om områden kunde avgränsas mera precist utifrån sina värden, till exempel genom att utesluta områden med karaktären av buffertzoner. Undersökningarna i pilotlänen visade på ett behov av översyn.

Resultat, kommande utveckling och myndigheternas strategi för framtida förvaltning av anspråken

Även om det inte har ingått i regeringsuppdraget har Boverket bitt de involverade myndigheterna att redogöra för hur de avser att arbeta med sina riksintresseanspråk framöver och vilken strategi de har för att riksintresseanspråken framgent ska avspegla ett relevant och aktuellt urval.

Genom att tillämpa de reviderade kriterier som tagits fram bedömer Trafikverket att antalet riksintresseanspråken för kommunikation kommer att minska till såväl yta som antal. Verket påpekar dock att den faktiska minskningen av antal är svår att redovisa då antalet är beroende på vilket sätt transportsystemets anläggningar redovisas.

I Trafikverkets remitterade förslag till förändrade anspråk föreslås att ett antal anspråk för vissa befintliga anläggningar som främst bedöms vara av regional betydelse ska avstås. Likaså bedöms det att ett antal stora opreciserade områden för framtida anläggningar bör kunna avstås och eventuellt ersättas av utpekande av vissa kritiska passager.

Trafikverket har inte gjort någon bedömning av hur stor minskningen av anspråk kommer att bli i antal eller areal. Noteras kan dock att vissa av anspråken för framtida anläggningar omfattar stora arealer.

Trafikverket planerar att göra en enklare uppdatering av riksintresseanspråken varje år samt en fördjupad översyn av materialet vart fjärde år för att aktualitetspröva sina riksintresseanspråk.

Tillväxtverket har gjort en preliminär bedömning att deras riksintresseanspråk kan minskas med 20 kvadratkilometer motsvarande lite drygt 10 procent av anspråket. Ambitionen är att beslut ska kunna fattas under 2022. Inom ramen för uppdraget har Tillväxtverket dock identifierat mellan fem och tio anläggningar som skulle kunna bli aktuella för ett framtida utpekande.

Tillväxtverket avser att se över sina riksintresseanspråken vart fjärde år.

De bägge anspråken för energidistribution som Energimyndigheten anser kan avstås omfattar uppskattningsvis 27 kvadratkilometer. Energimyndigheten har inte angivit när ett beslut om avstående kan fattas. I sin underlagsrapport argumenterar de för att ett avstående bör avvakta ett ställningstagande avseende hela transmissionsnätet. Energimyndigheten överväger om hela eller delar av transmissionsnätet för el borde pekas ut som riksintresse för energidistribution. Motsvarande överväganden görs även av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, men då utifrån totalförsvarets riksintressen. Hur omfattande utökning av riksintresseanspråken ett sådant utpekande skulle medföra är bland annat beroende av om enbart kritiska passager eller hela sträckningar pekas ut.

När det gäller områden för vindbruk har Energimyndigheten identifierat 58 områden om totalt 694 kvadratkilometer, motsvarar bortåt 20 procent av riksintresseanspråket vindbruk på land, där det finns skäl att anta att de inte uppfyller kriterierna för ett utpekande. Energimyndigheten anser dock att en bedömning av dessa bör avvakta ett eventuellt kommande uppdrag till länsstyrelserna att utarbeta ett regionalt planeringsunderlag för en hållbar vindkraftsutbyggnad i respektive län.

Energimyndigheten har inte beskrivit hur de avser att arbeta med sina riksintresseanspråk framöver för att de ska avspegla ett relevant och aktuellt urval, utan hänvisar till kommande utredningar.

Under tiden för det nu aktuella regeringsuppdraget har pågående översyn inom två län lett till att fjorton riksintresseanspråk för kulturmiljövården omfattande 95 kvadratkilometer har avståtts. Den textgranskning Riksantikvarieämbetet har genomfört av samtliga riksintressebeskrivningar indikerar att en striktare tillämpning av kriterierna kommer att leda till en minskning av riksintresseanspråket. Även den tydligare roll Riksantikvarieämbetet har tagit för det nationella urvalet kan antas leda till en minskning inom kategorier där det finns en överrepresentation. Det saknas dock underlag för att bedöma hur stor en minskning kan bli. Enligt Boverkets bedömning hade en metodbeskrivning för hur riksintresseanspråken skulle avgränsas kunnat leda till en ytterligare minskning.

Riksantikvarieämbetet har formulerat en modell för fortsatt översyn av riksintresseanspråken för kulturmiljövården. Där tydliggörs myndighet-

ens ansvar för bland annat den nationella överblicken, men den förutsätter även en medverkan av länsstyrelserna för att fullfölja en översyn.

Det uppdrag¹ som nyligen getts till länsstyrelserna att identifiera riksintresseanspråk som behöver aktualitetsprövas bör i vissa fall ge ett tillräckligt underlag för att Riksantikvarieämbetet ska kunna fatta beslut.

Boverket delar Riksantikvarieämbetets uppfattning att myndigheten behöver länsstyrelsernas stöd för att riksintresseanspråket ska kunna hållas relevant och aktuellt.

Riksantikvarieämbetet har påbörjat en fullständig översyn av landets samtliga riksintresseanspråk och bedömer att en sådan översyn kan slutföras under en fyraårsperiod. Det förutsätter dock att ett tillräckligt stöd kan erhållas från länsstyrelserna.

För att åstadkomma en återkommande aktualisering av riksintresseanspråket kommer Riksantikvarieämbetet under hösten 2021 inleda arbetet med att etablera rutiner för fortlöpande och systematisk uppsikt över kulturmiljövårdens riksintressen.

Naturvårdsverket anser att det finns ett behov av att genomföra en översyn av riksintresseanspråken för naturvård.

Riksintresseanspråken för friluftsliv har setts över relativt nyligen och Naturvårdsverken bedömer därför att deras värden är aktuella. Naturvårdsverket bedömer dock att det finns ett behov av att se över anspråken för att få ett tydligare nationellt urval och för att få områdenas avgränsningar mer precisa och likvärdiga över landet och utesluta eventuella områden med karaktären av buffertzoner.

Med stöd av länsstyrelserna i två pilotlän har Naturvårdsverket genomfört bedömningen av aktualiteten hos ett antal anspråk i de två länen. När det gällde naturvården var bedömningen att ytan av de granskade anspråken kunde minskas med 6 respektive 34 procent. För friluftslivet var motsvarande siffror 15 respektive 43 procent. Då översynen omfattade de områden som kunde antas ha störst brister, så hade förmodligen procentsatsen blivit lägre om samtliga anspråk i länen granskats. Resultatet visar också på att det finns stora regionala skillnader, varför ingen generell slutsats kan dras på en nationell nivå. Naturvårdsverket menar att en grov skattning när det gäller anspråken för naturvård antyder att 5–15 procent kan avstås. När det gäller friluftslivet anser Naturvårdsverket att materialet är för begränsat för en motsvarande bedömning.

¹ Regeringsbeslut 2021-06-17 Fi2021/02423.

Bedömningarna av områdenas aktualitet omfattade inte de stora fjällområdena då länsstyrelsen ansåg att det där behövs en nationell vägledning för hur riksintresseanspråken skulle väljas ut och avgränsas. När det gällde friluftsliv ansåg länsstyrelserna även att för älvsträckor och vattendrag fodrades det en nationell överblick för att kunna göra en prioritering och urval, varför det ansvaret borde tas av de centrala myndigheterna.

Naturvårdsverket planerar under hösten 2021 att i dialog med Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna och Statens geologiska undersökning (SGU) utarbeta formerna för genomförande och finansiering av en nationell översyn av riksintresse för naturvård.

Naturvårdsverket avser även att arbeta vidare med ett nationellt urval avseende riksintresseanspråk friluftsliv. Även detta i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna.

Naturvårdsverket lyfter också behovet av att få till en rutin för en löpande översyn och aktualitetsförklaring av riksintresseanspråken så att de kan anpassas utifrån nya behov och förutsättningar.

Boverket delar Naturvårdsverkets uppfattning att myndigheten behöver länsstyrelsernas stöd för att myndighetens riksintresseanspråk ska kunna hållas relevant och aktuellt, och då särskilt avseende naturvården.

Boverket anser att det uppdrag som nyligen getts till länsstyrelserna att identifiera riksintresseanspråk för naturvården som behöver aktualitetsprövas i vissa fall kan antas ge ett tillräckligt underlag för att Naturvårdsverket ska kunna fatta beslut.

Förslag

Kort sikt

Boverket delar Naturvårdsverkets och Riksantikvarieämbetets bedömning att de för att fullfölja översynen av sina respektive riksintresseanspråk till delar är beroende av underlag från länsstyrelserna, och även av en medverkan från Havs- och Vattenmyndigheten när det gäller naturvården och friluftslivet, samt Statens geologiska undersökningar när det gäller naturvården. Energimyndigheten har inte angett någon tidplan eller prognos för när de avser att genomföra en översyn av de riksintresseanspråk för vindbruk där det kan antas finnas brister, inte heller när en översyn av riksintresseanspråken för eldistribution i Södermanlands och Örebro län kommer att ske.

Boverket anser därför att de tre myndigheterna bör ges ett fortsatt uppdrag att genomföra en översyn av de aktuella riksintresseanspråken. Samtidigt bör länsstyrelserna och Havs- och Vattenmyndigheten samt Statens geologiska undersökningar ges ett parallellt uppdrag att stödja dem med

underlag. I uppdraget bör omfattningen av länsstyrelsernas stöd preciseras.

Längre sikt

Det finns ett behov av att förtydliga ansvarsfördelningen mellan riksintressemyndigheterna och länsstyrelserna, speciellt när det gäller ansvaret för att tillhandahålla kunskapsunderlag. Eventuellt kan det behöva nyanseras i förhållande till olika kategorier av riksintressen. Likaså kan det finnas skäl att utveckla hur dialogen stat – kommun bör ske kring statens intressen.

Använda förkortningar och termer

MB: Miljöbalken (1998:808).

NRL: Lag (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m.

Hushållningsförordningen: Förordning (1998:896) om hushållning med mark och vattenområden.

Prop. 1985/86:3: Regeringens proposition 1985/86:3 med förslag till lag om hushållning med naturresurser m.m.

Prop. 1997/98:45: Regeringens proposition 1997/98:45 Miljöbalk.

SOU 1971:75: Hushållning med mark och vatten.

SOU 1979:54: hushållning med mark & vatten 2 Del I överväganden.

SOU 1979:55 hushållning med mark & vatten 2 Del II Bakgrundbeskrivning.

Nutek: Verket för näringslivsutveckling. Före 2001 hette det Närings- och teknikutvecklingsverket.

Kriterier: Här avses preciserade krav som måste vara uppfyllda för att ett område ska bedömas vara av riksintresse. Kriterierna är riksintressemyndighetens preciseringar av de krav som kan ställas på ett område för att vara ett riksintresse utifrån förarbetena till hushållningsbestämmelserna.

Påverkansområde: Ett område utanför ett riksintesseområde där åtgärderna kan leda till en påtaglig skada på riksintresset. Skadan kan uppstå genom att åtgärder inom påverkansområdet kan medföra skada på riksintresset eller genom att åtgärder inom påverkansområdet medför sådana restriktioner för den verksamhet som bedrivs eller är planerad att kunna ske inom riksintesseområdet så att skada uppstår.

Riksintresseanspråk: Område som ansvarig riksintessemyndighet har bedömt vara av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken.

Riksintessemyndighet: Statlig myndighet som anges i hushållningsförordningen med ansvar att bedöma vilka geografiska områden de anser vara av riksintresse inom sin sektor.

Riksintesseområde: Område som vid rättsligt bindande beslut, rörande ändrad markanvändning, har bedömts vara riksintesse för någon av de sektorer som anges i 3 kap. MB.

1 Inledning och läsanvisningar

Uppdraget består av två delar. Under den första delen av uppdraget skulle fem riksintressemyndigheter se över och precisera kriterierna för sina riksintresseanspråk. Resultatet av myndigheternas arbete, så långt de då hade kommit, redovisades i en delrapport från Boverket december 2020². I rapporten redogjorde Boverket även för vilka begränsningar förarbetena till lagstiftningen ställde upp för vilka områdena som kunde anges som riksintresse för skilda ändamål. I rapporten diskuterades också vilka andra möjligheter det att fanns att värna ett visst område utan att ange det som ett område av riksintresse enligt 3 kap. MB.

I denna rapport redovisas myndigheternas arbete med del två av uppdraget som innebar att myndigheterna skulle utvärdera om deras nuvarande anspråken på områden av riksintresse motsvarade de kriterier som tagits fram och ta ställning till anspråken bör förändras. Här redovisas också myndigheternas fortsatta arbete med att precisera kriterierna.

Utöver vad som ingår i regeringsuppdraget har Boverket även uppmanat de involverade myndigheterna att redogöra för hur de avser att arbeta med sina riksintresseanspråk framöver och vilken strategi de har för att riksintresseanspråken framgent ska avspegla ett relevant och aktuellt urval.

Denna rapport bygger i huvudsak på de underlagsrapporter som Boverket fått från de olika riksintressemyndigheterna och de resultat som redovisades där. Underlagsrapporterna biläggs denna rapport. För innehållet i underlagsrapporterna svarar respektive myndighet ensamt. Vissa uppgifter har även hämtats ur den delrapportering av uppdraget som lämnades 2020. Tidsrealiteter har dock inte medgett någon djupare analys av myndigheternas underlag.

Inom bland annat ramen för ett tidigare regeringsuppdrag har Boverket lämnat ett antal synpunkter på riksintressesystemet³. Även i den tidigare delrapporten har Boverket lämnat ett antal förslag och framfört ett antal synpunkter. I ett avsnitt nedan kommenteras förutsättningarna för att riksintresseanspråken ska kunna avspegla ett relevant och aktuellt urval. Utöver det avstår Boverket från att i detta sammanhang framföra ytterligare synpunkter på riksintressesystemet.

² [Översyn kriterier riksintressen - Boverket](#). Hämtad 2021-09-06.

³ [Slutredovisning av uppdrag angående tillämpningen av miljöbalkens bestämmelser om riksintressen \(boverket.se\)](#). Hämtad 2021-09-06.

1.1 Avgränsning av uppdraget

Uppdraget avser myndigheternas samlade riksintresseanspråk, det vill säga såväl land- som vattenområden. I uppdragets bakgrundsbeskrivning anges det att urvalet av de myndigheter som har getts uppdraget har skett mot bakgrund av de riksintressen som kan antas ha störst betydelse för planering och byggande. Av det skälet har Boverket i uppdraget främst fokuserat på riksintresseanspråk avseende landområden.

1.2 Boverkets arbete med uppdraget

Boverkets uppdrag har bestått i att samordna de fem involverade riksintressemyndigheterna i deras arbete att se över och precisera kriterierna för sina respektive riksintresseanspråk. Boverket ansvarar även för redovisningen av myndigheternas arbete.

Under del 1 av uppdraget genomfördes ett stort antal avstämningsmöten med de involverade riksintressemyndigheterna, vid några tillfällen gemensamt med samtliga fem myndigheter, men vanligtvis med en myndighet i taget.

Inför arbetet med del 2 presenterade Boverket i december 2020 ett upplägg för innehållet i slutredovisningen. I samband med det genomfördes dialoger med samtliga myndigheterna utom en som av olika skäl ville avvakta till mars. Därutöver har sammanlagt ytterligare sex avstämningsmöten hållits med de involverade myndigheterna. Däremot har tidsramarna inte medgett att Boverket kunnat lämna synpunkter på de slutliga underlagsrapporternas upplägg och innehåll. Väsentliga delar av riksintressemyndigheternas underlag kom Boverket till del under senare delen av augusti 2021. Det har medfört att Boverket har haft mycket begränsade möjligheter att samråda med de deltagande myndigheterna om formuleringarna i denna rapport. Utrymmet för en samlad analys av materialet har också varit begränsat.

Samtliga möten har genomförts digitalt.

2 Riksintressen i andra uppdrag

På Boverket pågår några andra projekt med relevans för riksintressena, även om det arbetet bedrivs fristående i förhållande till detta uppdrag.

2.1 Enhetlig digital hantering av riksintresseanspråken

Boverket har i uppdrag att verka för en digital samhällsbyggnadsprocess. De olika riksintressemyndigheterna har idag olika principer för namnsättning av sina riksintresseanspråk och olika tekniska lösningar för hur digital information ordnas och lagras. Uppdraget att se över kriterier för och anspråk på områden av riksintresse medför att de fem involverade myndigheterna behöver göra en samlad översyn av sina riksintresseanspråk. Även inom andra myndigheter pågår aktiviteter när det gäller deras riksintresseanspråk.

För att ”fånga tillfället” har Boverket därför initierat en samverkan med ett antal riksintressemyndigheter för att få till stånd en enhetlig digital hantering av riksintresseanspråken. Det avser en frivillig strukturmodell med enhetliga principer för namnsättning av anspråken, gemensamma attribut och namnsättning av filer. Modellen ska publiceras som öppna data, fritt för den som vill att hämta. Förhoppningen är att samtliga riksintressemyndigheter ska använda sig av den.

2.2 ÖP-modellen

Boverket har i uppdrag att ta fram lösningar som främjar en enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen i en digital miljö. För översiktsplan och regionplan handlar det om hur dessa planer bör utformas i en digital miljö för att möjliggöra en effektiv samhällsplaneringsprocess och bidra till en god, säker och hållbar livsmiljö. Enligt uppdraget ska Boverket arbeta utifrån förutsättningarna att myndigheten kommer att ges föreskriftsrätt för översiktsplaner och regionplaner, att planerna ska kunna tillgängliggöras nationellt samt att det kommunala självstyret ska beaktas vid framtagandet av nya regelverk så de inte blir mer långtgående än nödvändigt.

För att möta uppdraget arbetar Boverket med tidig dialog kring föreskrifter och allmänna råd samt framtagande av en ny version av ÖP-modellen. Inom ramen för arbetet med den nya ÖP-modellen undersöks hur riksintressena ska hanteras i översiktsplanen och hur kommunerna bör redovisa statens anspråk i översiktsplanen. Målsättningen är att modellen ska utformas på ett sådant sätt att den tydliggör kommunernas ansvar och möjlighet att aktivt arbeta med riksintresseanspråken.

2.3 Uppdrag till länsstyrelserna att identifiera riksintresseanspråk som behöver aktualitetsprövas

Regeringen gav i juni 2021 i uppdrag åt länsstyrelserna att identifiera sådana områden av riksintresse för naturvärden och kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken som behöver aktualitetsprövas⁴. Uppdraget ska samordnas av länsstyrelsen i Västra Götaland och slutredovisas senast 31 december 2021. Boverket och länsstyrelsen i Västra Götaland har samrått om genomförandet av uppdraget.

Riksantikvarieämbetet har utifrån en textgranskning av de 1 501 riksintresseanspråken för kulturmiljövård identifierat cirka 200 anspråk som utifrån riksintressebeskrivningarna inte synes motsvara kriterierna för ett utpekande. Utifrån länsstyrelsernas genomgång bör det vara möjligt att verifiera om anspråken kan avstås, eller om andra åtgärder bör vidtas.

I samband med den översyn som med anledning av detta regeringsuppdrag skett inom två pilotlän har Naturvårdsverket identifierat ett par parametrar som kan vara relevanta vid länsstyrelsernas genomgång.

2.4 Ramverk för nationell planering

Inom Miljömålsrådet startade ett programområde i mars 2020 med syftet att utarbeta ett förslag till ramverk för nationell planering för mark- och vattenanvändning. Arbetet ska slutrapporteras i mars 2022. Arbetet leds av Boverket i samverkan med elva nationella myndigheter och länsstyrelserna.

Programområdet avser att ta fram ett förslag på en nationell planeringsnivå. Målet med arbetet är att:

- Skapa gemensam förståelse och kunskap om den nationella nivåns roll i befintligt planeringssystem.
- Identifiera bristerna i dagens planeringssystem som behöver åtgärdas.
- Identifiera de behov kopplat till användningen av mark, vatten och byggd miljö som en nationell planering behöver adressera.
- Identifiera möjliga lösningar för att hantera identifierade brister och behov. I detta ingår att ta fram förslag på vad som bör ingå i ett ramverk för nationell planering.

Ett förslag håller på att arbetas fram som lyfter några viktiga funktioner för att hantera de behov och brister som har identifierats kopplat till den statliga nivåns roll i dagens planeringssystem.

⁴ Regeringsbeslut 2021-06-17 Fi2021/02423.

De funktioner som lyfts i ramverket har till syfte att bidra till:

- En bättre samordning av statliga mål och intressen.
- Att verka för samordning av investeringar, beslut och andra initiativ med rumslig påverkan.
- Att beakta övergripande strukturer och funktionella samband vid framtagande av planer och planeringsunderlag.

Inom ramverket föreslås också en utvecklad dialog och ett kunskapsbyggande mellan planeringsnivåerna i Sverige.

3 Kunskapsunderlag för riksintresseanspråken – roller och ansvar

Inom ramen för detta regeringsuppdrag har det aktualiserats vilka möjligheter och resurser de fem riksintressemyndigheterna har för att bygga upp det kunskapsunderlag som krävs för att riksintresseanspråken ska avspegla ett aktuellt och relevant underlag. Detta gäller särskilt de omfattande ”bevarandanspråken” naturvård, friluftsliv och kulturmiljö.

Som en bakgrund till detta lämnas här en redogörelse för hur det ursprungliga kunskapsunderlaget för riksintressesystemet byggdes upp inom ramen för den fysiska riksplaneringen (FRP) samt vilken syn på ansvaret för kunskapsunderlaget som förarbeten till senare lagstiftning ger uttryck för.

Inledningsvis lämnas en kort redogörelse för vad som går att utläsa i dagens regler om ansvaret för det kunskapsunderlag som behövs vid utpekandet av riksintresseanspråk.

3.1 Roller och ansvar enligt miljöbalken och hushållningsförordningen

I miljöbalkens 3 kap. anges, med lite varierande formuleringar, att områden som är av riksintresse inte får påtagligt skadas. Där anges också att länsstyrelsen ska sammanställa och tillhandahålla sådant planeringsunderlag med betydelse för hushållningen med mark- och vattenområden, och då bland annat avseende riksintresseanspråken, som finns hos olika statliga myndigheter⁵. I miljöbalken finns det däremot ingen reglering av hur utpekandet av ett riksintresseanspråk ska ske eller hur ansvaret ser ut för den erforderliga kunskapsuppbyggnaden. Detta regleras i viss utsträckning i hushållsförordningen som trädde i kraft samtidigt med miljöbalken.

I hushållningsförordningens andra paragraf anges ett antal myndigheter (riksintressemyndigheterna) som inom sina ansvarsområden ska lämna uppgifter i skriftlig form om områden som myndigheten bedömer vara av riksintresse enligt 3 kap. MB. Samma formulering gäller för samtliga riksintressemyndigheter, vilket innebär att de har samma ansvar oberoende av om riksintresseanspråken avser till exempel områden för slutförvaring av använt kärnbränsle, totalförsvaret, naturvården eller kulturmiljövärden.

⁵ MB 3 kap. 12 §

Av hushållningsförordningen framgår att länsstyrelsen inom sitt län ska ha uppsikt över hushållningen med mark- och vattenområden och följa utvecklingen⁶. Länsstyrelsen ska även fungera som samrådspart inför att riksintressemyndigheten fattar beslut om riksintresseanspråk⁷ och underätta riksintressemyndigheten om länsstyrelsen anser att ytterligare mark- eller vattenområde bör anges som riksintresse eller om klassificeringen eller avgränsningen av ett riksintresseanspråk bör omprövas⁸. På motsvarande sätt som alla riksintressemyndigheterna har samma ansvar för sina riksintresseanspråk, så finns det ingen skillnad i länsstyrelsens ansvar i förhållande till de olika riksintressena.

Utifrån ovanstående kan länsstyrelsernas roll i hög grad beskrivas som förmedlande. Länsstyrelserna ska sammanställa och tillhandahålla det material som finns hos riksintressemyndigheterna och de ska rapportera till dessa om länsstyrelserna till exempel inom ramen för sin dialog med kommunerna om översiktsplanerna ser sådana förhållanden som motiverar en förändring av riksintresseanspråken. Länsstyrelserna ska följa utvecklingen, däremot är det svårt att se att länsstyrelserna har ett ansvar för att genom utredningar och inventeringar bygga upp ny kunskap för att kunskapsförsörja riksintressesystemet.

3.2 Ansvaret för kunskapsuppbyggnaden

Bakgrunden till bestämmelserna om riksintressena är den fysiska riksplaneringen som i stort bedrevs 1967–82. Inom ramen för FRP genomfördes ett brett inventeringsarbete och kunskapsuppbyggnad. En första sammanställning av inventeringsarbetet redovisades i Hushållning med mark och vatten 1971⁹. Underlagsmaterialet hade tagits fram av länsstyrelserna och andra regionala organ, vissa vetenskapliga institutioner och landsantikvarierna, men även av industrins branschorganisationer och försvarsstaben. Synpunkter inhämtade från statliga och privata organisationer som till exempel fackliga organisationer. Materialet granskades och bearbetades av de ansvariga centrala verken.¹⁰

3.2.1 Hushållning med mark & vatten 2

Under de kommande åren fortsatte utredningsarbetet vilket redovisade i hushållning med mark & vatten 2 1979¹¹. Vissa delar av materialet hade tagits fram genom särskilda utredningar på central nivå, i vissa fall med medverkan från regional nivå. Ett viktigt underlag var de länsinventeringar som utarbetades inom samtliga län 1970–72. Länsinventeringarna

⁶ Hushållningsförordningen 1 och 1b §§.

⁷ Hushållningsförordningen 2 §.

⁸ Hushållningsförordningen 4 §.

⁹ SOU 1971:75.

¹⁰ SOU 1979: s. 54 och 55.

¹¹ SOU 1971:75 s. 32–33 och 143.

följde detaljerade redovisningsprogram som hade tagits fram av de centrala verken som också svarade för sammanställningar av länsmyndigheternas redovisningar.¹²

I hushållning med mark & vatten 2 fördes också ett relativt utförligt resonemang om den framtida ansvarsfördelningen för kunskapsunderlaget. De centrala verken skulle svara för dokumentation och bevakning av de olika riksintresseanspråken och ajourhålla översikterna på en riksnivå. Mot bakgrund av det omfattande arbete som hade genomförts bedömdes materialet kunna hållas aktuellt utan några särskilda utredningsinsatser.¹³

Även länsstyrelserna bedömdes ha viktiga uppgifter i den fysiska riksplaneringens kunskapsförsörjning, främst genom den statliga länsplaneringen för vilken länsstyrelserna hade huvudansvaret. En samordning mellan den fysiska riksplaneringen och länsplaneringen ansågs som angelägen.¹⁴

Ett viktigt led i den fysiska riksplaneringen var att kommunerna i sin planering förhöll sig till och preciserade innebörden av de centrala riktlinjerna. Länsstyrelserna sammanställde resultaten av kommunernas planer och program, som sedan kom att utgöra ett underlag för de centrala verken.¹⁵

3.2.2 Förarbeten till riksintresselagstiftningen

När riksintressena infördes i lagstiftningen genom NRL konstaterades det i förarbetena att de ansvariga centrala sektorsmyndigheterna för respektive verksamhet och intresse måste utarbeta ett kunskapsmaterial som redovisade vad myndigheten bedömde vara områden av riksintresse för sektorn¹⁶.

Synen på hur kunskapsförsörjningen av riksintressesystemet skulle gå till sammanfattas i ett stycke:

”För att de allmänt hållna reglerna i NRL skall få avsedd verkan krävs ett väl utvecklat system för kunskapsförsörjning. Den fysiska planering som bedrivs hos kommuner samt statliga myndigheters utredningsverksamhet skall ge underlag för tillämpningen av NRL. Länsstyrelsen får rollen som samordnare av statens intressen i frågor som rör användningen av mark- och vattenområden inom länet. Länsstyrelsen får också till uppgift att ställa samman utredningar, program och annat planeringsunderlag som har betydelse för hus-

¹² SOU 1979:55 s. 240–241.

¹³ SOU 1979:54 s. 200–204.

¹⁴ SOU 1979:54 s. 204 och 206–207.

¹⁵ SOU 1979:54 s. 202.

¹⁶ Prop. 1985/86:3 s. 115.

hållningen med naturresurser och som finns hos statliga myndigheter.”¹⁷

När det gällde det kunskapsunderlag som behövdes för tillämpningen av bestämmelserna om riksintressen, var bedömningen att det i hög grad redan fanns tillgängligt genom de tidigare utredningsinsatserna.

Vid beskrivningen av länsstyrelsens roll så är det samordningsrollen som lyfts fram, samordnare av statens intressen i frågor som rör användningen av mark- och vattenområden och samordnare och förmedlare av kunskaper om användningen av fysiska resurser¹⁸.

I förarbetena till NRL betonades också översiktsplanens roll som den arena där nationella och lokala markanvändningsintressen skulle samordnas¹⁹. Där anges också att när kommunen och länsstyrelsen i översiktsplanen är ense om hur riksintressena ska tillgodoses, så ska det också vara vägledande för efterföljande bedömningar²⁰.

I NRL:s femte kapitel angavs det att länsstyrelserna hade ansvaret för att sammanställa sådant underlag som fanns hos statliga myndigheter och som hade betydelse för hushållningen med naturresurser i länet.²¹ Länsstyrelsen hade tillsynen över hushållningen med naturresurser i länet medan de centrala förvaltningsmyndigheterna var och en inom sitt förvaltningsområde hade ansvaret för hushållningen med naturresurser.²² Den övriga diskussionen i förarbetena om kunskapsunderlag kom dock inte att avspeglade sig i någon lagparagraf.

Genom NRL-förordningen²³, som trädde i kraft 1993, reglerades det vilka centrala myndigheter som skulle lämna uppgifter till länsstyrelserna om de områden som myndigheterna bedömde vara av riksintresse. Samtidigt överfördes till förordningen en del av det som tidigare reglerats genom 5 kap. NRL.

Bestämmelserna om riksintressen överfördes i huvudsak oförändrade från NRL till miljöbalken 1998. Samtidigt ersattes NRL-förordningen med hushållningsförordningen. I förarbetena till miljöbalken²⁴ behandlas riksintressena enligt 3 kap. MB mycket kortfattat. Där anges att vad som sägs om riksintressebestämmelserna i förarbetena till NRL alltså ska gälla.²⁵

¹⁷ Prop. 1985/86:3 s. 25.

¹⁸ Prop. 1985/86:3 s. 29.

¹⁹ Prop. 1985/86:3 s. 29.

²⁰ Prop. 1985/86:3 s. 39.

²¹ 5 kap. 2 § NRL.

²² 5 kap. 3 § NRL.

²³ Förordning (1993:191) om tillämpning av lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.

²⁴ Prop. 1997/98:45

²⁵ Prop. 1997/98:45 del 2 s. 29

Hur ansvaret för kunskapsförsörjningen ska fördelas kommenteras inte, men under redogörelsen för gällande rätt återges sakinnehållet i det ovan angivna citatet från NRL bitvis ordagrant.²⁶

Senare konstateras det även:

”För att de allmänt hållna reglerna skall få avsedd verkan krävs ett väl utvecklat system för kunskapsförsörjning. Den fysiska planering som bedrivs hos kommunerna i samarbete med statliga myndigheter skall ge underlag för tillämpningen av bestämmelserna.”²⁷

3.3 Reflektioner

När riksintressena kodifierades i lag för mer än trettio år sedan var uppfattningen att riksintresseanspråken vilade på ett gediget kunskapsunderlag. Länsstyrelserna hade en betydande planeringsverksamhet och det fanns en upparbetad dialog mellan stat och kommun om de statliga anspråken. Idag ser verkligheten annorlunda ut.

För att tilltron till riksintressesystemet ska kunna upprätthållas förutsätter det att statens riksintresseanspråk uppfattas som relevanta och aktuella.

Hur rollerna och ansvaren fördelar sig finns till delar beskrivet på en övergripande nivå i hushållningsförordningen. Framförallt när det gäller kunskapsuppbyggnaden finns det dock olika tolkningar av hur hushållningsförordningen ska läsas. Till delar utgår dessa tolkningar från hur ansvarsfördelningen såg ut under den fysiska riksplaneringen och vad som uppfattas som rimligt utifrån olika aktörers faktiska resurser.

Enligt hushållningsförordningen ska riksintressemyndigheterna inom sitt ansvarsområde lämna uppgifter om de områden som de bedömer är av riksintresse. Därmed framgår det att det är riksintressemyndigheten som ansvarar för bedömningarna och rimligen ingår det då också att säkerställa att bedömningarna vilar på ett tillräckligt underlag och sker på ett enhetligt sätt för respektive kategori av anspråk.

Att urvalet sker på en central nivå får anses som naturligt. Det är endast där det kan förväntas finnas en nationell överblick och ett urval kan göras ur ett nationellt perspektiv med en enhetlig metodik.

För att göra ett sådant urval fodras det dock en mer eller mindre detaljerad kunskap om såväl de enskilda områdena och förhållandena på platsen liksom i vilken utsträckning det finns tillgång till andra områden med motsvarande värden och kvaliteter på andra platser. Riksintressemyndig-

²⁶ Prop.1997/98:45 del 1 s. 242

²⁷ Prop.1997/98:45 del 2 s. 29

heternas förutsättningar att bygga upp en sådan kunskap varierar dock beroende på riksintresseanspråkens omfattning, tillgången till en egen regional organisation och på vilket sätt kunskapen kan byggas upp. Särskilt när det gäller de så kallade bevarandehänsederna är det svårt att se hur riksintressemyndigheterna på egen hand ska kunna bygga upp ett tillräckligt detaljerat kunskapsunderlag för att göra de bedömningar som åvilar dem.

I den fysiska riksplaneringen var den livaktiga dialogen mellan stat och kommun, där länsstyrelserna fungerande som en förmedlande länk, en väsentlig del. När riksintressena lagfästes i NRL var tanken att översiktsplanen skulle bli arenan för dialogen stat/kommun. Så har inte blivit fallet, utan ofta innehåller kommunernas översiktsplaner endast en mer eller mindre okommenterad redovisning av riksintressemyndigheternas anspråk.

En livaktig dialog mellan stat och kommun är en väsentlig del för att riksintresseanspråken ska avspegla ett relevant och aktuellt urval. En sådan dialog förutsätter att kommunerna i sina översiktsplaner på ett tydligt sätt förhåller sig till riksintressemyndigheternas anspråk och de värden som de representerar. Ifrågasätter kommunerna riksintressemyndigheternas anspråk eller avgränsning av dem så behöver länsstyrelsen förhålla sig till det, liksom om kommunerna skulle föreslå nya eller utökning av befintliga anspråk. Delar länsstyrelsen kommunens bedömning ska de underrätta riksintressemyndigheten som bör ta ställning till och lämna besked om det föranleder någon ändring av anspråket.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns ett behov av att förtydliga roller och ansvar för att riksintresseanspråken ska avspegla ett relevant och aktuellt urval. I det sammanhanget bör det övervägas om det finns ett behov av att nyansera länsstyrelsens roll i förhållande till olika riksintressen.

4 Myndigheternas arbete med att precisera kriterierna för riksintresseanspråken

4.1 Naturvårdsverket – områden för naturvård

Myndigheten har tagit fram ett förslag till justering av ett av de fem huvudkriterierna, men inte fattat något beslut om detta. I övrigt har Naturvårdsverket ansett att huvudkriterierna är fortsatt relevanta.

Naturvårdsverket har tagit fram en metodvägledning för översyn av riksintresse för naturvård som har testats i en pilotstudie. I vägledningen finns en del skrivningar med karaktären av kriterier. Naturvårdsverket anser att vägledningen har fungerat väl och bör kunna användas i den framtida översynen av riksintresseanspråket. I sin underlagsrapport diskuterar Naturvårdsverket även ytterligare möjliga parametrar för att begränsa urvalet, till exempel att utesluta vissa mindre områden för några kategorier.

Naturvårdsverket har även för avsikt att tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten uppdatera sin befintliga handbok med allmänna råd för tillämpningen av 3 kap. 6 §, andra stycket MB.

4.2 Riksantikvarieämbetet – områden för kulturmiljövård

De nuvarande kriterierna för områden av riksintresse för kulturmiljövården togs fram inom ramen för den Fysiska riksplaneringen och beslutades 1985²⁸. År 2014 publicerade Riksantikvarieämbetet en riksintressehandbok som preciserade och förtydligade de tidigare kriterierna²⁹.

Utifrån de tidigare kriterierna och de preciseringar som skedde genom handboken 2014 har Riksantikvarieämbetet tagit fram ett förslag till förtydligade kriterier. Riksantikvarieämbetet avser att fatta beslut om kriterierna efter en remissbehandling under hösten 2021. Riksantikvarieämbetet anser också att kriterierna bör inkluderas i en sektorsbeskrivning för kulturmiljövårdens riksintressen.

²⁸ Riksantikvarieämbetet. 1985. *Översyn av områden av riksintresse för kulturminnesvården. Allmänna råd*. Riksantikvarieämbetet promemoria 1985-09-23. Bilaga till Statens planverks meddelande, dnr 407/85.

²⁹ Riksantikvarieämbetet. 2014. *Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Handbok 2014-06-23*.

4.3 Naturvårdsverket – områden för friluftslivet

När det gäller områden av riksintresse för friluftslivet kan Naturvårdsverket sägas arbeta med tre nivåer av kriterier: huvudkriterier, preciseringar och stödkriterier. Därtill kommer tillämpningsanvisningar som beroende på hur de utformas även de kan ses som någon form av kriterier.

Naturvårdsverket har tagit fram ett förslag där dagens tre huvudkriterier ersatts med ett samlat huvudkriterium med ett antal preciseringar. De tidigare stödkriterierna har bedömts vara fortsatt aktuella och har därför inte förändrats. Tillsammans med tillämpningsanvisningar bör detta enligt Naturvårdsverket bidra till en förenklad och mer likvärdig tillämpning samt ge ett bättre stöd för arbetet med det nationella urvalet. I preciseringarna lyfts fram att områdena ska vara attraktiva för besökare från hela och/eller en stor del av landet och/eller utlandet.

Förslagen till omformulering och preciseringar har testats på två pilotlän men behöver enligt Naturvårdsverket beredas i en större krets innan de kan beslutas.

4.4 Tillväxtverket – områden för industriell produktion

Det ursprungliga utpekandet av områden av riksintresse för industriell produktion gjordes av Statens Industriverk. Ansvaret övertogs 1991 Nutek som innehade det tills Tillväxtverket bildades i april 2009. Det är obekant om det tidigare har funnits några kriterier för att ange riksintresseanspråk för industriell produktion. Tillväxtverket har därför tagit fram en sektorsbeskrivning med kriterier, vilka beslutades i april 2021.³⁰

4.5 Energimyndigheten – områden för energiproduktion och distribution

Efter en översyn beslutades nya kriterierna för energiproduktion (ej vindbruk) och energidistribution 2016. Energimyndigheten bedömer att kriterierna är aktuella och har tillämpats restriktivt och ser därför inget behov av att förändra dem.

Kriterierna för vindbruk preciserades 2013 och efterföljande beslut ledde till att ytan av det totala riksintresseanspråket för vindbruk på land minskade med 40 %. Bland annat utifrån de energipolitiska målen om att elproduktionen ska vara 100 procent förnybar till 2040 anser Energimyndigheten att riksintresseanspråket vindbruk är välmotiverat. Mot den bakgrunden föreslår Energimyndigheten ingen förändring av kriterierna.

³⁰ [Riksintresse industriell produktion sektorsbeskrivning \(tillvaxtverket.se\)](https://www.tillvaxtverket.se/omsorg/omsorg-och-ansprak/omsorg-och-ansprak-2021). Hämtad 2021-09-06.

4.6 Trafikverket – områden för kommunikation

Trafikverket hade påbörjat arbetet med en översyn av sina kriterier avseende områden av riksintresse för kommunikation redan före det aktuella regeringsuppdraget och fattade under 2020 beslut om reviderade kriterier. Jämfört med de tidigare kriterierna innebar de vissa omarbetningar, preciseringar och förtydliganden.

Trafikverket har inom ramen för arbetet med riksintresseöversynen också tagit fram generella funktionsbeskrivningar för anläggningar med liknande karaktär och funktion. Dessa ger en grundläggande beskrivning av riksintressenas funktion, och kompletteras sedan med den specifika information som krävs för respektive anläggning. Ambitionen är att härigenom få tydligare funktionsbeskrivningar, för att skapa en större förståelse för riksintressenas värden och funktion. Genom att tydligare beskriva vad som påtagligt kan skada funktionen, hoppas Trafikverket också underlätta kommunernas samhällsplanering.

5 Utvärdering av anspråken och förväntat resultat av fortsatt arbete

5.1 Naturvården

Naturvårdsverket har i delrapporteringen av uppdraget utöver ett förtydligande av hur kriterierna ska tillämpas föreslagit tre åtgärder i syfte att ytterligare precisera riksintresseanspråken och nå en minskning i areal:

- Tydliggjort nationellt urval.
- Översyn av områdenas avgränsningar.
- Uteslutning av exploaterade områden.

5.1.1 Nationellt urval

Naturvårdsverket konstaterar att det behövs en översyn av urvalet av områden, samt nationell vägledning för urval av riksintresseanspråk inom olika kategorier såsom våtmarker, vattendrag, fjällen med flera. Även ett par av de länsstyrelser Naturvårdsverket samarbetat med inom ramen för regeringsuppdraget har påpekat att urvalet av vissa kategorier måste ske på en nationell nivå.

5.1.2 Pilotlänens arbete

Under del två av uppdraget har Naturvårdsverket arbetat med två pilotlän, Västerbottens och Västra Götalands län. Som stöd för länens arbete togs ett antal mallar fram. Fokus i arbetet var att se över områdenas geografiska avgränsningar och identifiera sådana områden som förlorat sina tidigare värden.

Förslagen är inte förankrade inom respektive länsstyrelse eller samrådade med kommunerna och får därför betraktas som preliminära bedömningar.

I Västerbottens län granskades 54 av 132 anspråk. Av dess bedömdes 29 anspråk kunna avstås och ytterligare 18 föreslogs få en minskad yta. Sammantaget innebar förslagen en minskning med 960 kvadratkilometer motsvarande 34 procent av de granskade riksintresseanspråkens yta eller 7 procent av hela anspråket i länet. Flera av de områden inom kategorierna odlingslandskap, skog och våtmarker som föreslogs att avstås var av så begränsad storlek att de inte bedömdes vara av nationell betydelse. De stora fjällområdena bedömdes inte då länsstyrelsen ansåg att det behövs en nationell vägledning från Naturvårdsverket om hur riksintresseanspråken i fjällområden skulle väljas ut och avgränsas.

I Västra Götalands län bedömdes 38 av 188 anspråk. Av dessa bedömdes två anspråk kunna avstås och ytterligare 25 få en minskad utbredning.

Sammantaget innebar förslagen en minskning med 65 kvadratkilometer motsvarande 6 procent av de granskade riksintresseanspråkens yta eller en procent av anspråken i hela länet.

5.2 Kulturmiljövården

5.2.1 Granskning utifrån riksintressebeskrivningar

Utifrån riksintressebeskrivningarna har Riksantikvarieämbetet utvärderat samtliga 1 501 riksintresseanspråk i förhållande till vissa av de förtydligade kriterierna. Granskningen visar att cirka 200 (14%) av riksintresseanspråken inte lever upp till ett av de kriterier som alltid ska vara uppfyllt. Riksantikvarieämbetet bedömer att samtliga dessa anspråk behöver ändras. Ändringarna kan bestå i allt från förtydligande av riksintressebeskrivningarna till avstående av hela eller delar av anspråk.

Inom ramen för granskningen har Riksantikvarieämbetet även identifierat vilka anspråk med likartat innehåll som är mest frekvent förekommande i respektive län, vilket bör kunna utgöra ett underlag för prioriteringar mellan de olika anspråken.

Utifrån den textmässiga granskningen av riksintressebeskrivningarna har det inte varit möjligt att bedöma i vilken mån riksintresseanspråken har förlorat sina ursprungliga värden, till exempel genom igenväxning eller olika exploateringsåtgärder.

För att genomföra revideringar av riksintresseanspråken anser Riksantikvarieämbetet att det även behövs en regional granskning och i vissa fall fältundersökningar.

Enligt Boverkets bedömning bör en del av den regionala granskningen kunna ske inom ramen för det regeringsuppdrag att identifiera de riksintresseanspråk som behöver aktualitetsprövas som länsstyrelserna erhöi i juni 2021³¹.

5.2.2 Genomförd översyn

Sedan 1997 har cirka 23 procent av kulturmiljövårdens riksintresseanspråk setts över. Arbetet intensifierades efter det att Riksantikvarieämbetets riksintressehandbok kom 2014. Sedan dess har översyn skett eller pågår i totalt 17 län. Detta har lett till att vissa anspråk avståtts och ett mindre antal anspråk i underrepresenterade kategorier tillkommit. Totalt ledde arbetet 2014–19 till en nettominskning med 117 kvadratkilometer. Arbetet med riksintresseanspråken hade dock inte som uttalat syfte att minska anspråkens omfattning. Under den tid det nu aktuella regerings-

³¹ Regeringsbeslut 2021-06-17 Fi2021/02423.

uppdraget pågått har inga nya riksintresseanspråk tillkommit men fjorton avståtts med en yta om 95 kvadratkilometer.

5.3 Friluftslivet

Den senaste översynen av områden av riksintresse för friluftslivet avslutades 2019. Naturvårdsverket har därför utgått från att de värden som utgör grunden för riksintresseanspråket fortfarande kan antas giltiga. Vid den senaste översynen gjordes dock inget urval utifrån ett nationellt perspektiv. Naturvårdsverket har därför i delrapporteringen av uppdraget utöver ett förtydligande av kriterierna och deras tillämpning, föreslagit tre åtgärder i syfte att ytterligare precisera riksintresseanspråken och nå en minskning i areal:

- Tydliggjort nationellt urval.
- Översyn av områdenas avgränsningar.
- Överlappsanalyser.

Under del två av uppdraget har Naturvårdsverket arbetat med två pilotlän, Västerbottens och Västra Götalands län. Som stöd för länens arbete togs ett antal mallar fram. Fokus i arbetet var att identifiera sådana områden som inte uppfyllde kriterierna för att vara av nationellt intresse. Fanns det flera områden av liknande karaktär, ombads länsstyrelserna även att prioritera mellan dessa för att underlätta ett kommande nationellt urval. De ombads även att identifiera områden som kunde avgränsas mer precist utifrån de värden de var avsedda att värna och eller genom att utesluta eventuella områden med karaktären av buffertzoner.

5.3.1 Preliminära resultat av pilotlänens arbete

Förslagen är inte förankrade inom respektive länsstyrelse eller samrådda med kommunerna och får därför betraktas som preliminära bedömningar.

I Västerbottens län granskades sju av tio riksintresseanspråk. Inget av dessa bedömdes kunna avstås, men ytan bedömdes kunna minska med 895 kvadratkilometer, motsvarande 43 procent av de granskade riksintresseanspråkens yta och 6 procent av det totala riksintresseanspråket för friluftsliv i länet.

I Västra Götalands län granskades 56 av 62 riksintresseanspråk. Tio anspråk bedömdes kunna avstås i sin helhet och ytterligare tio föreslogs få en minskad yta. Sammantaget motsvarar det en minskning med 962 kvadratkilometer eller 15 procent av de granskade riksintresseanspråkens yta och 12 procent av det totala riksintresseanspråket för friluftsliv i länet.

Inom de bägge länen finns älvdalar och älvsträckor som helt eller delvis är utpekade som riksintresse för friluftslivet. Länsstyrelserna ansåg sig kunna föreslå begränsningar av buffertzonerna, men när det gäller att prioritera mellan olika älvar och vattendrag ansåg länsstyrelserna att det

behövs en nationell överblick och att den uppgiften därför bör genomföras samlat av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten.

De ytmässigt största anspråken i Västerbotten omfattas inte av översynen. Det hänger samman med att pilotlänen anser att det behövs en nationell vägledning från Naturvårdsverket om hur riksintressanta fjällområden ska väljas ut och avgränsas för att möjliggöra en minskning av riksintresseanspråken.

5.3.2 Överlappsstudien

Naturvårdsverket har studerat möjligheten av att avstå utpekanden enligt 3 kap. 6 § MB för sådana områden som omfattas av bestämmelserna i 4 kap. MB. Naturvårdsverket anser att ett generellt avstående av dessa områden inte är möjligt, men tar inte definitiv ställning till om det är möjligt att avstå vissa ytor.

5.4 Industriell produktion

Idag finns det sju områdena som är utpekade som riksintresse för industriell produktion. Tillväxtverket har gjort bedömningen att de alla uppfyller de nya kriterier som Tillväxtverket har tagit fram och att de därför bör kvarstå som riksintresseanspråk.

De utpekade områdena utgör samtliga områden för befintliga anläggningar. Därmed finns det inga utpekanden som omfattar områden för framtida anläggningar. Enligt Tillväxtverkets bedömning bör utpekandena kvarstå för att möjliggöra utveckling av befintliga anläggningar.

De tidigare utpekandena utgörs dock endast av punktmarkeringar på en karta utan någon precisering av vilka områden de omfattade. I två fall har dock kommunerna preciserat områdena i sina översiktsplaner och i ett fall har en precisering gjorts av länsstyrelsen.

Tillväxtverket bedömer att de nuvarande anspråken, med de gjorda preciseringarna, omfattar cirka 170 kvadratkilometer, varav 115 utgörs av Bofors skjutfält. Den totala ytan bedöms kunna minskas med cirka 20 kvadratkilometer motsvarande lite drygt 10 % av anspråket.

Tillväxtverket har i samråd med aktuella länsstyrelser inlett ett arbete med att ta fram värdebeskrivningar och avgränsningar av de utpekade områdena. Ambitionen är att det under 2022 efter samråd ska ha fattats beslut om samtliga de utpekade områdena.

5.4.1 Framtida utveckling

I samband med uppdraget har Tillväxtverkets identifierat mellan fem och tio anläggningar som kan bli aktuella för ett framtida utpekande. Den preliminära bedömningen är dock att flera av dessa inte kommer att uppfylla kriterierna för ett framtida utpekande.

5.5 Energiproduktion och distribution

5.5.1 Energiproduktion, ej vindbruk

Riksintresseanspråket omfattar åtta områden för energiproduktion (värmekraft). De nuvarande kriterierna för energiproduktion, ej vindbruk, beslutades 2016. En översyn av riksintresseanspråken ledde till att tre avstods och ett tillkom. Beslut om detta fattades 2019. Mot den bakgrunden bedömer Energimyndigheten att det inte finns något skäl att ånyo se över de befintliga anspråken.

5.5.2 Vindbruk

Ett första utpekande av områden av riksintresse för vindbruk skedde 2004. Efter en översyn fattades ett nytt beslut 2008 som ledde till en kraftig utökning av det totala anspråket för vindbruk. Nya, mera restriktiva, kriterier för vindbruk togs fram 2013. Bland annat utökades buffertzonen mot befintlig bebyggelse från 400 till 800 meter. Den efterföljande översynen ledde till att riksintresseanspråket på land minskade med 40%.

För ett antal riksintresseanspråk från 2008 som inte uppfyllde 2013 års kriterier lät Energimyndigheten anspråket ändå kvarstå eftersom där pågick projektering. Bedömningen var att det av rättssäkerhetsskäl var olämpligt att avstå de anspråken.

Då Energimyndigheten ansett att de 2013 använda kriterierna fortfarande är aktuella och relevanta, så har arbetet inom detta uppdrag fokuserat på de kvarstående utpekandena från 2008.

Totalt finns det 284 landbaserade riksintresseanspråk för vindbruk. När det gäller områden av riksintresse för vindbruk använder sig Energimyndigheten av två olika ytbegrepp. I kartsnittet redovisas riksintresseanspråken som sammanhängande ytor (bruttoyta). När det gäller befintlig bebyggelse belägna inom de angivna ytorna anser Energimyndigheten att de med en buffertzon om 800 meter inte ingår i anspråken. Räknas buffertzonerna bort från bruttoyta erhålls en nettoyta.

Förekomsten av buffertzoner inom den angivna ytan medför att nettoytan till delar består av smala remsor som rimligen knappast kan vara aktuella för en storskalig vindkraftsutbyggnad. Boverket anser att riksintresseanspråken avseende såväl utpekandena från 2013 som de kvarstående från 2008 borde ha analyserats utifrån förekomsten av buffertzoner för att på så sätt kunna utesluta delar som inte är aktuella för en vindkraftsutbyggnad.

Vid en översiktlig genomgång av de 116 områden från 2008 som fick kvarstå eftersom där pågick projektering fann Energimyndigheten inget belägg för en nu pågående projektering inom hälften av dem. Bruttoytan av dessa utgjorde 694 kvadratkilometer, vilket motsvarar bortåt 20% av ytan av riksintresseanspråket vindbruk på land.

Energimyndigheten anser dock att det behövs en fördjupad kontroll av om projektering pågår innan dessa anspråk kan avstås. Energimyndigheten argumenterar även för att det kan finnas skäl att bibehålla vissa anspråk även om de inte uppfyller kriterierna från 2013 och ingen projektering pågår.

Vid utpekandet 2008 tillämpades som nämnts en gräns på 400 meter mot befintlig bebyggelse, vilket påverkar områdenas yttre avgränsning. Vid beräkningen av sitt riksintresseanspråk vindbruk har dock Energimyndigheten även tillämpat en buffertzona om 800 meter kring befintlig bebyggelse på dessa anspråk. Buffertzonen tillämpas på bebyggelse som är belägen såväl inom som utanför den avgränsade ytan för riksintresseanspråket. Detta medför att två anspråk från 2008 i sin helhet består av buffertzoner och alltså inte har någon nettoyta. Dessutom har ytterligare 25 anspråk en mindre nettoyta än fem kvadratkilometer. Att ett område har en yta om minst fem kvadratkilometer är idag ett kriterium för att ett område ska kunna pekats ut som ett område av riksintresse för vindbruk.

Boverket anser att det är oklart om Energimyndighetens riksintresseanspråk vindbruk omfattar den på kartsnitten redovisade bruttoytan eller nettoytan. Särskilt när det gäller de kvarstående anspråken från 2008 har detta stor påverkan på områdenas utbredning. Då det är av väsentlig betydelse för de som har att hantera bestämmelserna om riksintressen, behöver detta klargöras.

I Nationella strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad³² har Energimyndigheten föreslagit att länsstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta ett regionalt planeringsunderlag för en hållbar vindkraftsutbyggnad i respektive län. Energimyndigheten anser att ett slutligt ställningstagande till de riksintresseanspråk vindbruk som kan förmodas vara inaktuella bör ske i samband med ett sådant uppdrag till länsstyrelserna.

Energimyndigheten ser också ett behov av att göra en översyn av samtliga riksintresseanspråk vindbruk, men anser att även det bör avvaktas ett uppdrag till länsstyrelserna.

5.5.3 Energidistribution

Kriterierna för områden av riksintresse för energidistribution beslutades 2016.

På 1990-talet pekade Nutek, som då var den ansvariga myndigheten, ut vissa elledningar och transformatorstationer i Södermanlands, Örebro och Östergötlands län som riksintresse energidistribution. Anspråket för Östergötlands län avstods genom ett beslut 2019.

³² [Nationell strategi för en hållbar vindkraft.pdf](#). Energimyndigheten 2021. Hämtad 2021-09-06.

För de kvarvarande anspråken i Södermanland och Örebro län har Energimyndigheten uppskattat omfattningen av anspråken till 8 respektive 19 kvadratkilometer, sammanlagt 27 kvadratkilometer.

Energimyndigheten bedömer att de bägge riksintresseanspråken inte uppfyller dagens kriterier för områden av riksintresse för energidistribution och att anspråken därför kan avstås. Energimyndigheten har dock inte angivet om och när ett sådant beslut kan fattas. I sin underlagsrapport argumenterar myndigheten också för att ett avstående bör avvakta en utredning avseende hela transmissionsnätet.

Genom ett beslut 2019 pekade Energimyndigheten ut åtta nya områden som av riksintresse för energidistribution. Det avsåg anslutningsledningarna mellan transmissionsnätet och åtta områden av riksintresse för energiproduktion (värmekraft).

5.5.4 Framtida utveckling

Från Svenska kraftnät har det framförts ett behov av att utreda ett utpekande av transmissionsnätet som riksintresse. Energimyndigheten överväger om det är lämpligt att inleda ett arbete med att utreda ett eventuellt utpekande av hela eller delar av transmissionsnätet som riksintresse enligt 3 kap. § 8 miljöbalken. På Myndigheten för samhällsskydd och beredskap pågår ett motsvarande arbete, men då utifrån 3 kap. 9 § miljöbalken.

5.6 Kommunikation

Trafikverket har utifrån de reviderade kriterierna genomfört en översyn av de gällande riksintresseanspråken för samtliga trafikslag och tagit fram ett förslag på reviderade riksintresseanspråk. Förslaget var på remiss under perioden 1 februari till 23 april 2021. Ambitionen i Trafikverkets arbete var att balansera behovet av riksintresseanspråk för transportinfrastrukturens behov med regeringsuppdragets mål att minska riksintresseanspråken i både yta och antal. Efter bearbetning av remissvaren kommer Trafikverket att fatta beslut om uppdaterade riksintresseanspråk.

Det remitterade förslaget innebar en minskning av anspråken till såväl antal som yta.

Minskningen av antalet anspråk beror dels på att ett visst antal anspråk föreslås avstås, dels en annorlunda indelning av hur anspråken redovisas. Ett exempel på det senare är att planerade utvecklingar av befintliga anläggningar tidigare har redovisats som dels ett anspråk för den befintliga anläggningen, dels ett anspråk för den planerade utvecklingen av anläggningen. Kan den planerade utvecklingen ske inom ytan för det befintliga anspråket redovisas de nu som ett anspråk.

Utifrån de reviderade kriterierna bedömer Trafikverket att ett antal anspråk kan avstås. Det gäller bland annat ett antal befintliga anläggningar

som bedömts vara av främst regional betydelse. Likaså bedöms ett antal av de stora opreciserade anspråken för framtida anläggningar kunna avstås. Däremot kan eventuella identifierade kritiska passager komma att pekas ut.

Trafikverket gör ingen uppskattning av hur stor minskning översynen kan komma att leda fram till. Nämnas kan dock att en grov schablonmässig uppskattning av anspråken för framtida anläggningar som Boverket låtit SCB göra pekar på att de till sin omfattning är ungefär tio gånger så stort som Trafikverkets övriga anspråk. Avstås de anspråken helt eller delvis så skulle det alltså medföra en betydande minskning av det totala anspråket.

6 Myndigheternas strategi för framtida förvaltning av riksintresseanspråken

6.1 Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har konstaterat ett behov av att göra en översyn av samtliga sina riksintresseanspråk.

Naturvårdsverket anser att det behövs en rutin för en löpande översyn och aktualitetsförklaring av riksintresseanspråken så att de kan anpassas utifrån nya behov och förutsättningar. Naturvårdsverket ser också ett behov av att utveckla ett arbetssätt med ett kontinuerligt översynsarbete som inte omfattar alla riksintresseanspråk samtidigt. Ett sätt är att successivt arbeta igenom riksintresseanspråken utifrån olika kategorier, till exempel utifrån landskapstyp som fjäll, sjöar, kust och skärgård. Enligt Boverkets bedömning skulle ett sådant arbetssätt kunna främja ett tydligare nationellt urval.

Boverket uppfattar det också som att Naturvårdsverket markerar en vilja att ta en tydligare roll för att få ett enhetligare nationellt urval, samtidigt som de förutsätter länsstyrelsernas medverkan i det arbetet.

När det gäller naturvården konstaterar Naturvårdsverket att det behöver tydliggöras var skiljelinjen går mellan vad som är att anse som ett nationellt intresse – av riksintresse – och vad som endast är av regionalt eller lokalt intresse, samt att Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten behöver vägleda om detta. Naturvårdsverket ser också ett behov av ett antal nationella vägledning för urval och avgränsning av anspråk avseende olika naturtyper.

Naturvårdsverket planerar under hösten 2021 att i dialog med Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna och SGU utarbeta formerna för genomförande och finansiering av den nationella översynen av riksintresse för naturvård. Någon tidplan för när en översyn av anspråken kan vara genomförd anges inte, utan det får antas att en sådan får avvakta det vidare planeringsarbetet.

När det gäller riksintresseanspråken friluftsliv anger Naturvårdsverket att de tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten behöver utveckla och tydliggöra vari det nationella intresset består. Naturvårdsverket avser också att genomföra ett arbete med det nationella urvalet utifrån dagens gällande anspråk. För det arbetet anser Naturvårdsverket att de behöver ett underlag från länsstyrelserna inför Naturvårdsverkets urvalsprocess.

Naturvårdsverket ser det som ett lämpligt arbetssätt att tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten arbeta med grupper av län utifrån gemensamma frågeställningar och områdeskategorier. Ett sätt kan vara att samla länsstyrelser som har riksintressen inom liknande landskapstyper för gemensamma diskussioner.

Någon tidplan för när ett sådant arbete kan initieras och genomföras anges inte.

6.2 Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet har på flera sätt markerat en avsikt att ta ett tydligare nationellt ansvar för kulturmiljövårdens riksintressen. Det inkluderar:

- Ett system för en digital informationsförsörjning för riksintressen. Det omfattar även områdenas geografiska avgränsningar vilka hittills administrerats av länsstyrelserna.
- Riktlinjer för ett nationellt urval.
- Rutiner för fortlöpande och systematisk uppsikt över kulturmiljövårdens riksintressen.

Riksantikvarieämbetet har formulerat en modell för en fortsatt översyn av myndighetens riksintresseanspråk. Modellen förutsätter att länsstyrelserna involveras i det fortsatta arbetet, men tydliggör även Riksantikvarieämbetets roll och ansvar.

Någon tidplan för arbetet anges inte.

6.3 Tillväxtverket

Den av Tillväxtverket beslutade sektorsbeskrivningen för områden av riksintresse för industriell produktion innefattar även en strategi för den framtida förvaltningen av riksintresseanspråken.³³

Enligt sektorsbeskrivningen ska det till varje riksintresseanspråk finnas ett beslut som innehåller motivet för utpekandet och hur det aktuella området svarar mot de uppställda kriterierna. Det ska också finnas en värdebeskrivning med information om påverkansområde, påverkansfaktorer och eventuella framtida behov av markanspråk. Värdebeskrivningen bör enligt Tillväxtverket vara så tydlig att det utifrån den går att förhålla sig till om en viss åtgärd kan skada eller påverka det utpekade intresset. Beslutet ska också innehålla en geografisk precisering på karta av aktuellt område med motivering för vald avgränsning.

³³ [Riksintresse industriell produktion sektorsbeskrivning \(tillvaxtverket.se\)](#). Hämtad 2021-09-06.

Tillväxtverkets ambition är att riksintresseanspråken ska ses över vart fjärde år.

6.4 Energimyndigheten

I den sektorsbeskrivning för områden av riksintresse för energiproduktion och distribution³⁴ som Energimyndigheten har tagit fram beskrivs inte hur myndigheten avser arbeta med riksintresseanspråken så att de kan hållas aktuella och avspegla ett aktuellt och relevant urval. Detta har inte heller redovisats på annat sätt.

Inom ramen för detta uppdrag har Energimyndigheten identifierat ett antal riksintresseanspråk som kan antas vara inaktuella, men inte angett någon tidsplan för när slutlig ställning till dessa kan tas. När det gäller områden av riksintresse för vindbruk anger myndigheten att beslut bör avvakta underlag som enligt myndigheten bör tas fram av länsstyrelserna.

6.5 Trafikverket

Trafikverket planerar att uppdatera de riksintresseanspråk de har pekat ut en gång varje år. Inom ramen för detta arbete ingår uppdateringar som följer av att planerade projekt blir färdigställda och därmed kan överföras från kategorin planerade till kategorin befintliga, samt andra mindre förändringar i det utpekade nätet. Trafikverket avser också att göra en fördjupad översyn av materialet vart fjärde år för att aktualitetspröva sina riksintresseanspråk.

Trafikverket har inte planerat för någon framtida översyn av kriterierna för utpekande, men anser att det är lämpligt att vid den större översynen av anspråken vart fjärde år även se över om det bör göras justeringar av kriterierna, eller tolkningarna av dem. Om det sker en förändring av nationella mål med betydelse för trafiksektorn behöver kriterierna också ses över.

³⁴ [Sektorsbeskrivning för riksintresse energiproduktion och energidistribution](#). Energimyndigheten. Dnr 2019-003445. Hämtad 2021-09-06.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se